

Hvor engle ej tør træde

Forståelsen for menneskehedens udvikling er blevet uomgængeligt for vores fremtid på kloden. Men ingen tør tale om dette i det offentlige rum. Det er blevet nødvendigt med en videnskab om menneskehedens udvikling.

Ved: Alex Riel

Metamening

<mailto:metamening@gmail.com>

www.metamening.com

Tabuet

Udvikler hele menneskeheden sig? Har du lagt mærke til, at dette spørgsmål stort set ikke debatteres i vores samfund? Det er et tabu, som ingen tør tale om.

Hvorfor?

Historisk set har dette emne været årsagen til mange krige og konflikter, der baserede sig på både religiøse og verdslige ideologier. Ingen tør derfor vække dette springfarlige emne til live igen af frygt for, at det skaber forskelle mellem mennesker og kulturer. Et hvilken som helst kriterium for menneskehedens udvikling vil blive betragtet som et kulturelt eller ideologisk magtmiddel, der er forældet, forsimplet og uvidenskabeligt i sit menneskesyn. Det blev erstattet af et menneskesyn, hvor vi alle er forskellige og unikke og udvikler os på individuelle måder, der ikke kan sammenlignes. Med begreber som postmodernisme og socialkonstruktivisme blev

menneskehedens udvikling relativiseret, og der fandtes ikke længere psykologiske egenskaber eller sociale klasser, man kunne sammenligne ud fra. Derfor fandtes der heller ikke nogen overordnet sandhed om menneskehedens udvikling. Hermed blev alle sandheder også reduceret til personlige og kulturelle fortolkninger. Ingen udvikling, kun synsvinkler.

Det er derfor bemærkelsesværdigt, at der nu findes gode, videnskabelige belæg for, at menneskeheden udvikler sig, og at vi måske mere end nogen sinde før har brug for en forståelse for, hvad menneskehedens udvikling handler om, med henblik på at samarbejde internationalt for en global og fredelig sameksistens i økologisk balance med kloden. Det er på tide at bryde med dette tabu.

Den historiske baggrund

I 1800-tallet var det almindeligt at tale om menneskehedens udvikling også inden for de nye menneskevidenskaber, såsom psykologi og samfundsvidenskab. Helt frem til begyndelsen af det 20. århundrede hævdede mange, at positivismens naturvidenskabelige tænkemåde kunne danne grundlag for et modernistisk ideal, som hele menneskeheden burde stræbe hen imod, hvor skolegang og oplysning skabte rationelle og fredelige mennesker. Men efter to verdenskrige gik det hastigt den anden vej, og herefter omtalte næsten ingen menneskehedens udvikling, hvormed begrebet uformelt blev sidestillet med intolerance. Forestillingen om en fællesmenneskelig udvikling blev hermed elimineret fra videnseliten, medierne og uddannelsessystemet i demokratiske velfærdslande i Vesten.

Dette har været en stærk medvirkende faktor til opblomstringen af nationalisme og religiøs fundamentalisme, som begge rummer en absolutistisk udviklingstanke. Sådanne regressioner er uundgåelige uden en fællesmenneskelig udviklingstanke. Mennesket skaber mening ved at forholde sig til sig selv og sammenligne sig med andre. Derfor er en fællesmenneskelig udviklingstanke uomgængelig.

Videnskabernes opdagelser

Grunden til, at ideen om menneskehedens udvikling uddøde, skyldes desuden, at det var en filosofisk og religiøs forestilling, som der ikke fandtes et videnskabeligt grundlag for. Dette ser nu ud til at være ved at ændre sig.

Genkomsten af en fællesmenneskelig udviklingstanke startede med opdagelsen af børns udvikling til voksne via kognitive, empatiske og moralske udviklingsstadier, hvor mange voksne ikke formåede at leve op til de egenskaber, som kendetegnede overgangen til voksen-niveauet. Der var således tale om en beskrivelse af både børns og voksnes udvikling. Senere kom hjerneforskning til og beskrev lignende stadier i udviklingen fra barn til voksen. Ud fra dette opstod der mindre forskningsretninger i voksnes stadieudvikling.

Det er stadig et område, der er hæmmet af tabuet, og gennembruddet måtte derfor komme fra samfundsvidenskaberne.

Inden for de historiske videnskaber er det svært at finde belæg for 'de gode gamle dage'. Forskere, der studerer primater, kan desuden finde belæg for en moralsk samfundsudvikling, der strækker sig 50-100.000 år tilbage. Psykologen Steven Pinker har i sine populære bøger argumenteret for, at menneskeheden er blevet betydelig mere fredelig inden for de sidste 10.000 år, mens økonomen Jeremy Rifkin har beskrevet, hvorledes menneskeheden er blevet mere empatisk inden for de sidste 5.000 år. Den tværkulturelle forskningsinstitution World Value Survey kan ligeledes dokumentere en udvikling af menneskehedens kerneværdier i samfund mange steder i verden inden for de sidste 50 år.

Det er ændringer, hvor flere bliver mere tolerante over for kvinder, børn og seksuelle minoriteter samt udvikler øget omsorg for andre arter. Samtidig er sult og fattigdom mindre udbredt end nogen sinde før, mens tilgangen til uddannelse og viden aldrig har været bedre. Nutiden er således der, hvor flest har størst chance for et godt liv, set i et historisk perspektiv.

Selvom der ikke er tale om en lineær, fremadskridende proces, er det svært at finde belæg for det relative menneskesyn, som erstattede menneskehedens udvikling. Nu er det tabuet, der fremstår forældet, forsimplet og uvidenskabeligt.

Kan menneskeheden beskrive sig selv?

Der ser således ud til at finde en udvikling sted i menneskers egenskaber, verdensbilleder og værdier, men hvordan kan man samlet set beskrive denne udvikling, vel at mærke uden at fortolke denne ud fra sine egne erfaringer og kulturelle baggrund? Kan man overhovedet sætte sig ud over sit eget perspektiv? Og kan en mere tolerant og videnskabelig udviklingsbeskrivelse af menneskeheden

etableres, uden at den bliver til et intolerant magtmiddel for en mindre gruppe af mennesker? Hvordan undgår vi, at en sådan beskrivelse bliver til en ny dogmatisk religion? Og hvilke videnskaber skal den i så fald basere sig på?

Kan hele menneskeheden overhovedet beskrives af mennesker?

Alt handler om mening

Jeg vil her foreslå, at denne kæmpe udfordring bedst beskrives via de måder, mennesker skaber mening på. Mening er et tværhistorisk og tværkulturelt begreb, som også rummer alle videnskaberne beskrivelser af mennesket og verden. Mennesker skaber mening hele tiden, og det synes at være en grundlæggende egenskab, der ligger bag al motivation, der strækker sig fra umiddelbar overlevelse til sociale og eksistentielle behov. Mennesker er dømt til at skabe mening, også selvom man hævder, at livet ingen mening har.

Hvis man mister sin livsmening i længere tid, kan det blive livstruende. Der findes dog ingen videnskab om mening, som kan rumme alle menneskehedens erfaringer og derfor har vi endnu ikke en helhedsvidenskab om mening, men derimod mange særskilte discipliner, som studerer mening fra specifikke, videnskabelige perspektiver. Vi har brug for en videnskab, som samler alle menneskehedens erfaringer, for at kunne beskrive menneskehedens udvikling. Meningsbegrebet er det eneste, som har dette altomfattende potentiale. Men er menneskers måder at skabe mening på ikke individuelle og subjektive?

En standardmodel om mening

En integrerende videnskab om mening må starte med at søge efter fælles strukturer og processer bag alle de måder, mennesker skaber mening på. Vi har brug for at forstå, hvordan mennesker skaber mening, og hvordan dette påvirker individer og samfund i et historisk perspektiv. Her har vi brug for en beskrivelse af, hvad det er, der udvikler sig og hvilke niveauer, man kan inddele denne udvikling i.

Det kan sammenlignes med beskrivelsen af energiens og stoffets udvikling inden for fysikken og astronomien. Her har man en såkaldt standardmodel, der beskriver hvilke elementarpartikler, der findes, og hvordan de har forandret universet over milliarder af år. Det er en beskrivelse af universets struktur og udvikling.

Vi har ligeledes brug for en standardmodel, som beskriver menneskehedens udvikling, der ligesom universet består af få elementer, og som er genstand for en evolutionær proces. Universet, livet og mennesker har tilsyneladende gennemgået en evolutionær udvikling. Men i modsætning til fysikken har vi ikke en beskrivelse af, hvordan menneskehedens bevidsthed har udviklet sig. Vi er derfor nødt til at finde de grundlæggende bevidstheds- og samfundselementer, som menings-skabelse består af og beskrive, hvordan de har udviklet sig i mennesker og i kulturer.

Metameningsmodellen

Jeg vil her foreslå fem grundelementer, der danner basis for en standardmodel om mening. Det er: *livsfilosofier*, *bevidsthedsegenskaber*, *seksuel identitet*, *livsrum* og *meningstilstande*. De hævdes at være grundlæggende for menings-skabelse og kan ikke reduceres til andre strukturer. De er således ikke en virkning af noget andet, når det drejer sig om at beskrive, hvordan mennesker skaber mening. De har hver især deres egen kausalitet, og deres processer kan begrundes med meget videnskab.

De tre første: *livsfilosofier*, *bevidsthedsegenskaber* og *seksuel identitet* beskriver, hvad der udvikles, mens de to sidste: *livsrum* og *meningstilstande* viser, hvor denne udvikling finder sted, samt hvordan det opleves. Jeg kalder denne model for *Metameningsmodellen*, fordi den viser hvilke strukturer og processer, der ligger bag måderne, mennesker skaber mening på.

Metameningsmodellen er et forskningsprogram om menings-skabelse. Det er således et bud på en ny integral videnskab om mening, der kan bruges til at beskrive menneskehedens udvikling.

Her gives en ultrakort oversigt over de fem grundelementer i modellen, idet jeg blot ønsker at præsentere ideen om en ny meningsvidenskab frem for at gå i dybden med selve indholdet, hvilket jeg har gjort andre steder (Metamening 2019, Bevidsthedens evolution 2014).

Livsfilosofi

Alle mennesker har en livsfilosofi, som består af et syn på virkeligheden, et menneskesyn og en kerneværdi, hvormed man forholder sig til, hvad det er for en verden, man lever i, samt hvad der er godt at gøre med sit liv. Livsfilosofier udvikler sig i mennesker både historisk og i det enkelte menneskets liv. Det er vores personlige livsfilosofi, som rummer alle vores fortolkninger af verden, andre mennesker og af os selv.

Bevidsthedens egenskaber

Instinkter, drifter, følelser, intelligens, intuition og hukommelse er egenskaber i bevidstheden, hvormed vi skaber vores personlighed (hukommelsen skaber dog ingen specifik personlighed). De repræsenterer menneskers udvikling af bevidstheden og viser sig i det, vi kan med vores psyke. De kan trænes op over tid og skaber varige forandringer. Det er vores evner til at skabe mening med.

Livsrum

Mennesker lever i fire livsrum i hverdagen. Det er: *det subjektive rum* via psyken, *det objektive rum* via kroppen, *det intersubjektive rum*, når vi mødes med andre og danner kulturer, samt *det interobjektive rum*, der danner vores fysiske miljøer og de systemer, som præger vores liv, fx. lovgivning. Det er her mening bliver til handling, og her vi manifesterer mening.

Meningstilstande

Vi føler mening på fire forskellige måder via *normaltilstanden*, *forvirringstilstanden*, *barrieretilstanden* og *eurekatilstanden*. De rummer oplevelsen af normalitet, forvirring, opgivelse eller aha-oplevelser, hvor man glædes over at have fundet en ny livsmening. De kan ændre sig hurtigt, og det er her man oplever mening som tilstande, man føler. Vi oplever disse tilstande hvert øjeblik.

Seksuel identitet

Alle mennesker har både maskuline og feminine træk i deres psykologi. I kønnene er disse træk under udvikling hen imod en integration i det samme individ. Identiteten

forandres hermed fra kønnet til det hele menneske. Det er gennem vores seksuelle identitet, at vi oplever at være forskellige typer af køn, hvilket også medfører forskellige perspektiver på verden og på andre mennesker.

Metameningsmodellen								
Seksuel identitet	Bevidstheds-egenskaber	Livsfilosofi	Livsrum		Meningstilstande			
			Subjekt	Objekt	Normaltilstanden	Forvirringstilstanden	Barrieretilstanden	Eurekatilstanden
Kosmisk seksualitet	Intuition	Transpersonlig	Kultur	System				
Integral seksualitet	Balanceselv	Integral-T	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Integral seksualitet	Balanceselv	Integral-I	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Humanistisk seksualitet	Global følelse	Humanisme	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Modernistisk seksualitet	Intelligens	Modernisme	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Mytologisk seksualitet	Autoritetsfølelse	Autoritativ	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Egocentreret seksualitet	Drifter	Egocentreret	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Animistisk seksualitet	Etniske følelser	Stamme	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				
Forplantnings-seksuel seksualitet	Instinkter	Arkaisk	Subjekt	Objekt				
			Kultur	System				

Metameningsmodellen bestående af 5 dimensioner og 9 stadier. Farverne er blot pædagogiske hjælpemidler (det er de samme farver som værdisystemet Spiral Dynamics bruger).

Modellen beskriver menneskehedens udvikling kronologisk i tid og læses nedefra og op.

Det integrale eksistensideal

Metameningsmodellen (MM) består således af fem dimensioner, der samlet set giver den mest simple beskrivelse af, hvordan alle mennesker skaber mening. MM bygger på det integrale eksistensideal, hvor menneskehedens udvikling beskrives evolutionært og holistisk. Hele menneskeheden befinder sig i en proces, og MM beskriver denne, uden at definere et endeligt mål eller formål. Tolkningerne beror på observationer af denne proces dog med teorier om, hvor menneskeheden er på vej hen i udviklingen. Dette kan betragtes på samme måde, som når

standardmodellen i fysikken beskriver udviklingen via big bang teorien og teoretiserer over, hvad der sker i fremtiden med universet. MM beskriver, hvorledes vi står på tærsklen til en ny livsfilosofi, som kaldes for integral livsfilosofi.

Det nye integrale menneske

Integral livsfilosofi ses hos mennesker, der har udviklet intelligens og følelse på et højt niveau, og som har en god kontakt til deres maskuline og feminine sider. De er opmærksomme på alle fire livsrum, og processerne, som finder sted mellem dem, samt på de fire meningstilstande i hverdagen.

De har organiske livsfilosofier, hvor verden opleves som levende, hvor mennesker og alt andet liv er en del af universets kreative proces. Alt er forbundet på tværs af tid og rum, hvilket man begynder at finde indicier for med den nye kvantefysik, og inden for den tentative forskning i parapsykologi. Mennesker begynder her at få erfaringer med at forbinde sig med universet, og derfor integreres menneskets udvikling med universets. Mennesket får således en ny identitet som værende forbundet med universet og alt liv, hvilket motiverer til et samarbejde til gavn for klodens ve og vel. Livsbetingelserne i det 21. århundredes synes at være yderst passende til dette værdisæt og menneskeideal.

De fleste mennesker oplever dog ikke verden på denne måde og har ikke udviklet disse evner. Man vil derfor hellere se en film mere på Netflix eller tjekke Facebook en ekstra gang. Er dette eksistensideal utopisk?

Planetarisk dannelse

Der er forskning, som viser, at mennesker med et planetarisk perspektiv er en hastig voksende gruppe mange steder i verden, særlig blandt unge. Men de fleste mennesker finder dette alt for abstrakt og lever efter vaner, traditioner eller personlige målsætninger, som ikke er forenelige med fremtidens 10 milliarder menneskers sameksistens på en klode i økologisk balance.

MM viser, hvorledes man motiverer mennesker med forskellige livsfilosofier. Den viser også, hvorfor nogle mennesker er optaget af klimaudfordringen og idealiserer multikulturel sameksistens, mens andre er optaget af indvandringsproblematikken

og frygter globaliseringens konsekvenser. MM viser, at begge har ret, og at de konflikter, vi ser i verden, skyldes polariseringer mellem mennesker med forskellige livsfilosofier. Verdens konflikter kan således betragtes som processer, hvor mennesker lærer at integrere forskellige livsfilosofier.

Ser man med dette perspektiv på begivenhederne i verden, motiveres man til at finde integrale løsninger inden for de områder, hvor man har faglige kompetencer. Man er menneske på en planet, men også familiemenneske og national. MM virker således som et planetarisk dannelsesideal, der rummer familieværdier, nationale værdier og internationale værdier, som anskues i et udviklingsperspektiv. Men, hvordan i alverden anvender man et sådant altomfattende monstrum, som hele menneskehedens udvikling udgør?

www.Shutterstock.com

Anvendelsesområder

Udgangsspørgsmålet, som vi alle sammen må stille os, er: *hvorfor er jeg her i verden lige nu?* Her får man brug for en realistisk beskrivelse af menneskehedens udvikling, hvormed man kan se, hvor menneskeheden kommer fra, befinder sig lige nu og er på vej hen. Først da bliver modellen anvendelig.

MM medfører et nyt syn på, hvordan man arbejder med personlig udvikling, samfundsudvikling, politik, organisationsudvikling og ledelse, hvor menneskers meningsskabende processer er i centrum.

Personlig udvikling rummer her hele livsfilosofien og dermed virkelighedsopfattelsen, menneskesynet og kerneværdier. Kommunikation, etik og konflikthåndtering tager ligeledes udgangspunkt i, hvordan mennesker udvikler sig via de fem dimensioner i MM (seksualitet, bevidsthedsegenskaber, livsfilosofier, livsrum og meningstilstande).

Meningsvidenskab som metafag

Jeg betragter filosofisk vejledning som faget til at arbejde med anvendelsen af MM, både individuelt og kollektivt. Den filosofiske vejleder kan arbejde med alle strukturerne i menneskers livsfilosofi i modsætning til psykologi og psykoterapi, som fokuserer på menneskets psykologiske identitet. Den filosofiske vejleder vil gerne have mennesker til at reflektere over, hvad de mener og føler om verden og om eksistentielle spørgsmål, såsom hvad er bevidsthed? Hvad sker der, når man dør? Har livet et formål? Hvorfor findes der lidelser? Og er mennesker frie? Den filosofiske vejleder forfølger disse spørgsmål m.fl. med henblik på at undersøge, hvorledes de påvirker menneskers psykologiske selvopfattelse og værdier. Man antager, at disse store spørgsmål præger menneskers levede liv og hverdag. Dette er derfor at betegne som *livsfilosofisk* vejledning, hvor vejlederen forsøger at starte en refleksionsproces hos vejledte, og man arbejder hen imod en selvindsigt i, hvordan livsfilosofier præger menneskers liv. Meningsvidenskab er således et fag, der bedst kan rummes i filosofien.

Livsfilosofiske metoder

Det er åbenlyst, at MM også rummer en fare for misbrug, særligt fordi det jo kun er et mindretal, som formår at anvende den uden at være farvet af et livsfilosofisk perspektiv. Man arbejder således ud fra idealer, som det er svært at leve op til. Derfor må man også begynde med sig selv og se på sin egen livsfilosofi, og hvordan man er præget af denne. Livsfilosofisk skyggearbejde bliver herefter afgørende for,

om man undgår at bruge denne viden om livsfilosofiernes udvikling på en projicerende og intolerant måde. Jeg har derfor udviklet en række metoder til anvendelsen af MM, der har til hensigt at skabe en integrerende selvindsigt i mennesket, der også er til gavn for samarbejdet mellem mennesker (Metamening 2019).

Metoderne bygger på den samme udviklingstanke, der handler om: *at gøre subjekt til objekt* i sit liv og i sine relationer til andre. Betydningen af dette har Kierkegaard måske udtrykt bedre end nogen anden: "*De fleste Mennesker er subjektive mod sig selv og objektive mod alle Andre, rædsomt objektive stundom – ak Opgaven er just at være objektiv mod sig selv og subjektiv mod alle Andre.*" (Kierkegaard, NB2:57.1847). Det handler først og fremmest om at forstå sin egen og andres meningsudvikling.

Global sameksistens og et tværkulturelt samarbejde omkring klimaudfordringen er to udfordringer, der sætter dagsordenen for menneskeheden i det 21. århundrede. Uden en videnskab om menneskehedens udvikling vil familiære og nationale polariseringer begrænse mulighederne for at træffe essentielle globale beslutninger. Aldrig før har så mange mennesker haft så meget brug for hinanden, og uden en videnskab om meningsudvikling formår vi nok ikke at etablere dette nye integrale niveau. Men det er et område hvor: "*Kun tåber farer ind, hvor engle frygter at træde*".

Alex Riel

Metamening

metamening@gmail.com

www.metamening.com